

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ ระบบการเกษตรแบบผสมอย่างต่อเนื่องตลอดปี ในเขตเกษตร
น้ำฝน ลำปางพล จังหวัดขอนแก่น

ชื่อผู้เขียน นายชัยสิทธิ์ ผาจันทร์

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาภูมิศาสตร์

คณะกรรมการตรวจสอบการค้นคว้าแบบอิสระ :

รองศาสตราจารย์ ดร.วันเพ็ญ สุรฤกษ์	ประธานกรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร.มันส์ สุวรรณ	กรรมการ
อาจารย์ จิระ ประังเขียว	กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษาระบบการเกษตรแบบผสมอย่างต่อเนื่องตลอดปี ในเขตเกษตรน้ำฝน จังหวัดขอนแก่น ที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบของระบบ วิธีดำเนินการของเกษตรกรวิเคราะห์คุณค่าเชิงนิเวศวิทยาของระบบ ตลอดจนสถานการณ์ทางสังคม เศรษฐกิจของเกษตรกรที่อยู่ในระบบเป็นสำคัญนั้น ผลการศึกษพบว่า ระบบการเกษตรมีรูปแบบที่ประกอบด้วยระบบพืชเป็นกิจกรรมการเกษตรหลักและเด่นชัดที่สุด ส่วนการเลี้ยงปศุสัตว์และสัตว์น้ำ เป็นกิจกรรมย่อยที่สนับสนุนให้ระบบมีความสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพมากขึ้น จากการวิเคราะห์เชิงเศรษฐกิจยืนยันได้ว่า ระบบการเกษตรแบบผสมในลักษณะนี้ ให้ผลตอบแทนเป็นรายได้เฉลี่ยต่อหัวแก่เกษตรกรสูงกว่าระบบการเกษตรแบบเดี่ยว และแบบผสมอื่น ๆ ที่มีความหลากหลายของประเภทกิจกรรมการเกษตรน้อยกว่าในบริเวณเดียวกัน จากการวิเคราะห์ในเชิงนิเวศวิทยาพบว่า แม้ระบบการเกษตรแบบผสมที่พบดังกล่าวมีรูปแบบและโครงสร้างที่ได้เปรียบกว่าก็ตาม แต่ยังไม่สามารถบรรลุเป้าหมายในด้านนี้ได้อย่างสมบูรณ์คือ เกษตรกรยังไม่สามารถนำระบบเข้าสู่สภาวะความมั่นคงและความยั่งยืนเชิงนิเวศวิทยาได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ อย่างไรก็ตามข้อดีของระบบการเกษตรแบบผสมที่ศึกษาในด้านความหลากหลายของกิจกรรมการเกษตรและประเภทของพืชพรรณต่าง ๆ ที่นำมาเพาะปลูก นอกจากจะช่วยลดความเสี่ยงแล้ว ยังช่วยให้เกิดการถ่ายเทธาตุอาหารระหว่างกิจกรรมย่อยภายในระบบซึ่งนับว่าเป็นแนวทางและมีแนวโน้มในการพัฒนาให้ระบบการเกษตรแบบผสมลักษณะนี้ประสบผล

สำเร็จได้ในอนาคต ถ้ามีการปรับปรุงระบบเกษตรพืชไร่ให้เป็นลักษณะไร่นา-ป่าผสมหรือวนเกษตร ร่วมกับระบบเกษตรเลี้ยงสัตว์บกหรือปศุสัตว์และสัตว์น้ำที่ริเริ่มอยู่แล้วอย่างเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อให้เป็นระบบการเกษตรที่มีการหมุนเวียนธาตุอาหารที่สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพในการผลิตอย่างต่อเนื่องที่จะเน้นการส่งเสริมการเกษตรให้แก่เกษตรกรของหน่วยงานต่าง ๆ ของภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เกษตรน้ำฝน จึงจำเป็นอย่างสิ่งที่ต้องเสนอ แนะนำ หรือพัฒนาระบบการเกษตรที่เน้นถึงคุณค่าเชิงนิเวศวิทยาเท่าเทียมกันหรืออย่างน้อยก็ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าเป้าหมายในการพึ่งตนเองและผลกำไรสูงสุดเชิงเศรษฐกิจ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

yet fulfill the goals; that is the farmers had been unable to satisfactorily bring the system into ecological stability and sustainability. Besides its advantage in allowing a diversity of activities and varieties of crops, this mixed agricultural system could also reduce risk and the transmission of nutrients. Such advantages paved the way to the development of a better and more successful mixed agricultural system in the future provide that there is an improvement in cropping system to appropriately convert to become agroforestry which will combine with the existing livestock raising and fishery. Such a practice would ensure an agricultural system that is well equipped with rotating nutrients and production efficiency.

Therefore, it is very important that both government and private sectors concerned within the rainfed area should emphasize and make the farmers aware of the ecological value along with the economic benefits.